

GLASNIK

GODINA XIV / BROJ 2 / KOLOVOZ 2020 / WWW.BAS.GOV.BA

ISSN 2566-3690

**NASTAVIMO
SURADNJU**

IMPRESUM

Osnivač i izdavač

Institut za standardizaciju BiH

Za izdavača

direktor

Aleksandar Cincar

Glavni i odgovorni urednik

Aleksandar Cincar

Uređivački odbor

Borislav Kraljević

Goran Tešanović

Dejana Bogdanović

Miljan Savić

Biljana Maletić

Dizajn

ISBIH

Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine

Trg Ilidžanske brigade 2b
71123 Istočno Sarajevo

Tel: +387 57 310 560

Fax: +387 57 310 575

Email: stand@bas.gov.ba

www.bas.gov.ba

ISBIH

Institut za standardizaciju
Bosne i Hercegovine

GLASNIK 2/2020

Sadržaj

Uspjeh zavisi od osoblja

6

Nastavimo suradnju

11

VIJESTI

ISO

16

CEN/CENELEC

26

ISBIH

31

Autorska prava

Članci objavljeni u Glasniku Instituta autorski su zaštićeni i za njihovu daljnju uporabu potrebno je tražiti dozvolu autora. Vijesti iz međunarodnih, europskih i nacionalnih organizacija za standardizaciju kao i BAS vijesti mogu se objavljivati i u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora. Uporaba tih vijesti i članaka moguća je isključivo u nekomercijalne svrhe.

Ako je članak uporabljen odnosno citiran u određenom časopisu, potrebno je obvezno dostaviti časopis Uređivačkom odboru Glasnika Instituta za standardizaciju BiH.

Uređivački odbor Glasnika Instituta zadržava sva prava redakture tekstova, naslova, međunaslova i tehnička oblikovanja svih primljenih materijala.

Uspjeh zavisi od osoblja

Autor: Kath Lockett - ISOfocus#139

Preuzeto sa: www.iso.org

Kako biste bolje upravljali radnom snagom, rješenje možete potražiti u ISO¹ standardima. Osoblje nije dovoljno samo zaposliti, morate ih držati motiviranim, produktivnim i sretnim.

Često se čini da je popunjavanje novih zaposlenika čista lutrija. Pozivate kandidate na razgovor, napravite uži izbor i konačno odaberete osobu koja se čini najboljom za posao ili barem tako mislite. Međutim, mnogi od vaših najboljih radnika počinju gubiti interes za posao čim osjete da njihove vještine i talenti nisu dovoljno iskorišteni. Kako biste ponovo motivirali svoje najbolje ljude morate im pružiti potporu da napreduju u karijeri, kao i daljnju obuku.

Kao što znamo, zaposleni koji su izrazito uključeni u svoj posao su ti koji u najvećoj mjeri doprinose uspjehu svog poslodavca. Prema izvještaju poduzeća koje izvodi on-line eduCBA² obuke, današnje uspješne organizacije smatraju da na vještine njihovog osoblja otpada čak i do 85% njihove ukupne imovine. Zaposleni se mogu definirati kao "nematerijalna imovina", jer ih nije lako izraziti u monetarnom smislu poput tvornica, strojeva ili proizvoda, ali oni su ti koji će, ako se budu osjećali poštovanim i podržanim, ostati dugoročno na svojim radnim mjestima i aktivno raditi na poboljšanju sustava i rezultata organizacije.

Dva ISO standarda koja se odnose na upravljanje zaposlenima su dopunjena kako bi uključili korisne informacije o tome kako povećati, ojačati i poboljšati vrijednost zaposlenih. Revidiran je sadržaj ovih dokumenata, kao i njihovi naslovi. Standard ISO 10015 se sada zove Upravljanje kvalitetom - Smjernice za upravljanje kompetencijama i razvojem zaposlenih, a standard ISO 10018, Upravljanje kvalitetom - Smjernice za angažiranje ljudi. Oba ova međunarodna standarda daju praktične korake koje menadžeri i rukovoditelji moraju pratiti, usvajati i mjeriti. Dizajnirani su za redovito korištenje, a ne da se jednostavno daju zaposlenima koji će ih ostaviti na police na kojima će skupljati prašinu.

Približavanje stručnjaka

Oba standarda izradio je tehnički komitet ISO/TC 176 (upravljanje i osiguranje kvaliteta), u okviru svog potkomiteta SC 3 (popratne tehnologije), u suradnji s tehničkim komitetom ISO/TC 260 (upravljanje ljudskim resursima), a zasnivaju se na procesno orijentiranim konceptima iz standarda ISO 9001 koji se odnose na upravljanje kvalitetom. Prema John J. Guziku, koji je član tehničke savjetodavne grupe Sjedinjenih Američkih Država (US Technical Advisory Group - TAG) pri ISO/TC 176, standardi se u velikoj mjeri zasnivaju na definicijama iz standarda ISO 9000: 2015, Sustavi upravljanja kvalitetom - Osnovni principi i rječnik, što ove informacije čini još dostupnijim.

"Kada je riječ o ljudima, sustavi upravljanja kvalitetom (Quality Management Systems -

¹ ISO – International Organization for Standardization (Međunarodna organizacija za standardizaciju)

² CBA – Cost benefit analysis (analiza troškova i koristi)

QMS) često se smatraju tehničkim ili nepristupačnim smjernicama za usaglašenost koje se moraju poštovati, ali koje imaju malo veze s poslom koji se obavlja ili proizvodima koji se izrađuju. Tijekom svoje karijere, gospodin Guzik je bio menadžer za kvalitetu u dvije velike američke tvrtke specijalizirane za proizvodnju ambalaže. „U svom poslu sam krenuo s dna, tako da znam koliko je važno da su sustavi upravljanja kvalitetom dostupni i razumljivi za sve zaposlenike i kako im ne smiju predstavljati nikakav teret”.

Standard ISO 10015 daje smjernice koje će omogućiti organizacijama i njihovim rukovoditeljima da kreiraju odgovarajuće i blagovremene obuke za svoje zaposlenike. U stalnoj potrazi za kontinuiranim unapređenjem i uz brzi razvoj tržišta, tehnologija i potreba kupaca, organizacije moraju redovno ocjenjivati vještine i kompetencije koje njihovi zaposleni trebaju imati kako bi ostali učinkoviti i konkurentni.

Mark Eidman, član tehničkog komiteta ISO/TC 176, također se slaže da je ovaj standard pogodan za većinu organizacija. „Standard ISO 10015 ukazuje na to kako izgraditi kompetencije i unaprijediti zaposlene kako bi mogli primijeniti upravljanje kvalitetom. Bavi se organizacijskim, timskim i individualnim zahtjevima, koristi PDCA ciklus (Plan-Do-Check-Act odnosno Planiraj-Uradi-Provjeri-Djeluj) i savršeno odgovara standardu ISO 10018”.

Prekretnica

S obzirom da sve više investitora zahtjeva da poduzeća ulažu u ljudski kapital i angažman, objavljivanje standarda ISO 10018 obećava da će poljuljati tržište koje se bavi angažiranjem radne snage koje je dosad nudilo tradicionalna rješenja. Standard se bavi uspostavljanjem prihvaćenog okvira koji naglašava bolju integraciju strategija za angažiranje u organizaciju.

Uvidjevši da može biti teško da se zaposlenici potaknu da usvoje sustave upravljanja kvalitetom te da shvate njihove prednosti u svom svakodnevnom radu, standard ISO 10018 daje smjernice o tome kako pojačati uključenost i kompetentnost zaposlenika unutar organizacije i kako im omogućiti da se osjećaju kao važan dio nje.

Dr Ron McKinley, bivši predsjednik tehničkog komiteta ISO/TC 260 za upravljanje ljudskim resursima, koji je radio uglavnom na razvoju standarda ISO 10018, također kaže da ovaj standard ide ruku pod ruku sa standardom ISO 10015, s tim da se veći naglasak stavlja na zaposlene. “Organizacije nisu ništa drugo do grupa ljudi. Bez ljudi koji dizajniraju, proizvode i koriste proizvod, ne postoji ni organizacija”.

Uključeni i sretni

Zadnjih 20 godina govorimo o “angažmanu ljudi”. To je poštapalica koju često čujemo, mada mnoge organizacije i rukovoditelji nisu uopće sigurni što ona znači. Standard ISO 10018 jasno objašnjava odnos sa zaposlenima u organizaciji i pokazuje kako ih bolje uključiti u rad organizacije i povećati njihove kompetencije. „Angažman zaposlenika znači mnogo više od jednostavne prisutnosti na poslu, odnosi se na njegov aktivni doprinos, na svijest o vrijednosti koju ima za organizaciju i na rezultate koje donosi organizaciji u pogledu kvaliteta, kaže Eydman.

McKinley primjećuje da je u prošlosti „angažman ljudi” bio način da se utvrdi jesu li zaposleni „sretni” na poslu. Prije 20 godina, smatralo se da su zaposlenici koji su sretni radili više i izrađivali bolje proizvode, što je za cilj imalo sretnije kupce. Često su provedene ankete i izrađivani akcijski planovi, ali nije bilo strateškog i

sistematskog pristupa, tako da ti planovi nisu nužno poticali zaposlene da ostanu u organizaciji.

„Standard ISO 10018 se primjenjuje na sve, a ne samo za zaposlene. To je pristup koji utječe na poslovanje ili organizaciju u cjelini, uključujući dobavljače, ulagače i kupce. Pojam „angažman ljudi” znači da svi koji aktivno sudjeluju u organizaciji to rade na pozitivan način. Izraz “ljudi” označava sve koji imaju dodira s tom organizacijom: dobavljače, kupce, vlasnike, ulagače, zaposlene”.

Za zaposlene angažman podrazumijeva da imaju određenu razinu vlasništva nad pitanjima koja su bitna za njihov rad u organizaciji. “Ako su u kontaktu s dobavljačima, onda bi trebali imati utjecaja na procjenu trenutnih dobavljača ili u odabiru novih. Na taj način će dotični zaposlenici imati direktan interes za organizaciju i biti će im omogućeno da vrše određenu kontrolu, a neće više toliko zavisiti od mikro-menadžmenta”.

Uključene organizacije imati će dobro osmišljene formule za razvoj svog osoblja. Cilj je zaposliti ljude koji teže izgradnji karijere u toj organizaciji, a ne ljude koji jednostavno traže posao. Uspješne organizacije često nude svom osoblju mogućnost internog prelaska u različite sektore kako bi stekli nove vještine i poboljšali svoju stručnost. "Čak i ako odluke o promociji i obuci ostaju i dalje na menadžmentu, osoblje mora biti u stanju uvidjeti da je razvoj karijere moguć unutar organizacije i da se njihov razvoj potiče i vrednuje", kaže McKinley.

Procjena uspjeha

Za mjerenje uspjeha angažmana ljudi može se koristiti nekoliko parametara. U standardu ISO 10018, bilans stanja se ne odnosi na financijski profit ili gubitak, već na stupanj odlaska osoblja. Cilj svih organizacija je sniziti ovu stopu. Kada zaposleni odu, oni sa sobom odnesu i svoje znanje. Zapošljavanje i obuka koštaju, i predstavljaju ozbiljan izazov za organizacije, jer ljudski kapital se teško može zamijeniti ili nadoknaditi.

Zadovoljstvo kupaca je također veoma važno. Kupci su aktivno povezani s organizacijama, mogu im pružiti dragocjene informacije za unaprjeđenje usluga i proizvoda, osiguravajući njihovu odanost. McKinley kaže da su korporativni *call centres* dobar način mjerenja zadovoljstva kupaca zato što su oni prva instanca kojoj se kupci koji imaju problema s nekom uslugom ili proizvodom mogu obratiti, što organizacijama pruža priliku da prikupe podatke. "U ovim centrima, koji primaju žalbe nezadovoljnih kupaca, i bave se pronalaskom rješenja njihovih problema kao i potrebom da udovolje kupcu prije nego što on spusti slušalicu. Organizacija može ponuditi bonuse za osoblje call centra na osnovu razine zadovoljstva korisnika, a ne na osnovu broja primljenih poziva, tako da će se ti zaposlenici osjećati vrijednim zbog kvaliteta svoje usluge i svojih vještina".

Kao što gospodin Guzik ističe, umjesto usredotočenosti na određene suradnike, organizacija treba raditi na kolektivnom unaprjeđenju kompetentnosti i razvoju zaposlenika. Zaposlenici trebaju uvidjeti kako se njihov trenutni rad može poboljšati kroz obuku i razumjeti mogućnosti koje im se otvaraju u organizaciji. "Ako vide da njihova organizacija ulaže u njihovo znanje nudeći im obuku i mogućnost napredovanja u karijeri, zaposleni će se definitivno osjetiti uključenima".

Što ćemo naučiti?

Sad kad je jasno čemu treba težiti, što trebaju poduzeti rukovoditelji i poslovni lideri? Praktične mjere, rješenja i ostvarive elemente napretka. Standard ISO 10018 napisan je za rukovoditelje i poslovne lidere koji su svjesni važnosti zadržavanja i uključivanja svog osoblja, ali koji nužno ne znaju odakle treba početi. Gospodin Eydman objašnjava: „Definirali smo šest ključnih područja u kojima će rukovoditelji, ako obrate pažnju, primjetiti porast razine angažiranja zaposlenika u njihovoj organizaciji. Prva tri područja - strategija, kultura i liderstvo - su možda najvažniji elementi”.

Standard ISO 10018 naglašava da upravljanje kvalitetom može uroditi plodom samo u kontekstu u kojem je liderstvo veoma realno i prisutno, poput recimo davanja zadataka zaposlenima kao što su "uradi isto što i ja" umjesto "uradi kako sam ti rekao". Strategija je jednostavan proces planiranja kako bi vaša predodžba postala stvarnost. Standard ISO 10018 pokazuje da ako želite da vaše osoblje prihvati vaš pristup kvaliteti, oni moraju razumjeti i put koji treba slijediti kao i sami cilj kvaliteta.

„Područje kulture je veoma zanimljivo“, kaže Eydman, „jer definira pravila, vjerovanja i ponašanje organizacije. Ovo je ono što se u biti događa kada lideri i rukovoditelji ne vrše

kontrolu. Ova kultura ide ruku pod ruku s vodstvom, kada su rukovoditelji ti koji daju pravi primjer.” Stoga su ostala tri ključna područja - obuka i razvoj, znanje i svijest i usavršavanje - usmjerene k tome da osoblje pokaže da su cijenjeni u organizaciji te da su povezani s njom.

Prednost standarda

Konačno, standardi ISO 10015 i ISO 10018 su korisni za sve organizacije koje zapošljavaju više od dvije osobe. Od malih lokalnih poduzeća pa do velikih poslovnih konglomerata, dinamika je ista, kaže McKinley. “Interna komunikacija omogućava da rukovodstvo može informirati sve zaposlenike o pitanjima koja ih se tiču, da lanac informacija djeluje u svim pravcima na svim razinama zaposlenika, da je veza s kupcima učinkovita i da je odnos s dobavljačima dobar. Zahvaljujući svim ovim aspektima, kupci dobivaju kvalitetan proizvod ili uslugu za koju plaćaju”.

Također postoji i dodatna prednost ovih standarda. Principi QMS-a su primjenljivi i na druge sustave upravljanja. “Ove smjernice, prvobitno napisane za sustave upravljanja kvalitetom, mogu se primjeniti na druge sustave upravljanja, uključujući upravljanje zaštitom životne okoline i upravljanje zaštitom zdravlja i sigurnosti na radu”, dodao je gospodin Guzik.

A ako sve ove prednosti koje smo nabrojali nisu dovoljne, tu je i ušteda troškova, napominje McKinley. “Privlačnost ISO standarda je očita: u nedostatku resursa da angažiraju veliku konzultantsku tvrtku koja bi obavila posao, mala poduzeća mogu jednostavno kupiti standard, primjeniti strategije i to je ono što će im pomoći.”

Nastavimo suradnju

Autor: Roxanne Oclarino - ISOfocus#139

Preuzeto sa: www.iso.org

Uspješna suradnja između poslovnih partnera predstavlja mnogo više od međusobnih razgovora kada postoji problem koji treba riješiti. Točnije, ona zahtijeva realnu dugoročnu posvećenost i profesionalni etos te njeguje povjerenje između organizacija i ljudi.

Zamislite organizacije koje zajedno rastu i napreduju širom svijeta—ako pokušate, vidjeti ćete da nema ništa lakše od toga. U uvjetima konstantno promjenljive poslovne klime tvrtke će bolje proći ako surađuju. Suradnja može na razne načine dovesti do uspjeha tvrtke, međutim što to organizacije trebaju raditi kako bi učinkovito surađivale? I kakve rezultate mogu očekivati od te suradnje?

Svijet se neprestalno mijenja, a veliki izazovi zahtijevaju pronalaženje složenih rješenja. Klimatske aktivnosti koje se događaju od zemalja i industrija traže da zajedno rade na postizanju smanjenja emisije karbona do 2050. godine. Rješavanje sukoba velikih razmjera zahtijeva globalnu suradnju. Podržavanje ljudskih prava i smanjenje nejednakosti ciljevi su koji zahtijevaju politička rješenja od javnih sektora širom svijeta. Jedno je jasno: nijedna organizacija ili osoba ne može se sama suočiti s takvim izazovima. Zbog toga je od suštinske važnosti uspostaviti suradnju koja će biti usmjerena na postizanje najvažnijih globalnih ciljeva.

Iz poslovne perspektive, organizacije često traže partnere čije sposobnosti nadopunjuju

njihove kako bi se osiguralo zadovoljiti očekivanja svojih zainteresiranih strana i istovremeno povećavati mogućnosti pristupa novim tržištima. Suradnja između poduzeća zahtijeva opredjeljenje različitih strana da zajednički kreiraju mogućnosti koje mogu dovesti do obostrane i korektne koristi za sve. Prema nedavnoj studiji koju je objavio KPMG¹ (Global CEO Outlook 2018), izvršni direktori međunarodnih poduzeća vide strateške saveze kao najvažnije alate za poticanje rasta. Organizacije stoga nemaju drugog izbora nego naučiti učinkovito surađivati.

Međutim, do uspješne suradnje ne može doći preko noći. Iako ne postoji zlatno pravilo o tome kako surađivati, standard ISO 44001 uspostavlja okvir koji će pomoći bilo kojoj organizaciji, bez obzira na njenu veličinu, njen industrijski sektor ili regiju iz koje dolazi, da što više razvije svoje poslovne odnose, i unutrašnje i vanjske, čime se otvara put za više inovacija, konkurencija i uspjeha.

Pristup zasnovan na sustavima upravljanja

Standard ISO 44001, *Sustavi upravljanja kolaboracijskim poslovnim odnosima - Zahtjevi i okvir (Collaborative Business Relationship Management Systems – Requirements and Framework)*, daje glavne komponente sustava upravljanja za uspostavljanje poslovnih odnosa, kao i zahtjeve za operativne procese. On

¹ KPMG-globalna mreža profesionalnih firmi, koje pružaju revizorske, poreske i savjetodavne usluge

uspostavlja ravnotežu između organizacijskih kultura radi uspostavljanja čvrstih partnerstava ili saveza, daje samopouzdanje sudionicima i postavlja čvrste temelje za suradnju. Ovaj međunarodni standard predlaže životni ciklus u osam faza koji omogućava discipliniran pristup uspostavljanju kolaborativnih odnosa, uključujući operativnu informiranost, stvaranje vrijednosti, znanje, unutrašnju procjenu, izbor partnera, zajednički rad, nastavak suradnje i izlazne strategije.

David Hawkins je glavni operativni direktor Instituta za kolaborativni rad i predsjednik ISO/TC 286, ISO-ovog tehničkog komiteta za kolaborativno upravljanje poslovnim odnosima koji je razvio ovaj standard. Prema njegovim riječima, objavom standarda ISO 44001 uspostavljen je priznati okvir na kojem će se zasnivati izgradnja i održavanje kolaborativnog rada. On smatra da: "Potreba organizacija da međusobno surađuju možda nikada nije bila

tako velika kao u današnjem ekonomskom okruženju. Od iznimne važnosti je da se odgovori na zahtjeve tržišta i povećane globalne konkurencije. Pored toga, utjecaj novih tehnologija, posebno u području komunikacija, kao i transparentnosti tržišta također potiče veću suradnju. Danas imamo tržišta gdje se više uspjehom smatra ono što plasiramo na njega, nego ono što proizvodimo kao pojedinačne organizacije".

Puno je lakše razgovarati o suradnji nego biti učinkovit u ovom području te će zbog toga organizacije možda morati postaviti sljedeća ključna pitanja: Koji je to opseg i ograničenja suradnje? Kakva će biti uloga svakog od partnera? Koja su to sredstva koja će omogućiti da se prati i izmjeri uspjeh suradnje? Sve ovo su veoma relevantna pitanja koja treba imati na umu jer čak i većina strateških saveza često uključuju organizacije koje imaju veoma različitu kulturu poslovanja. Prema Parth Aminu, šefu

američke delegacije u ovom ISO-ovom tehničkom komitetu, većina organizacija još uvijek nije stekla znanje i upravljačke vještine kako bi što bolje realizirala puni potencijal suradnje, uprkos sve većoj svijesti o važnosti strateških saveza u poslovnom svijetu. "Ovdje nam standard ISO 44001 može biti doista od velike pomoći. Po prvi put ikada, međunarodni standard je osmišljen kako bi pružio organizacijama strateško sredstvo za uspješnu izgradnju kolaborativnih odnosa i saveza" rekao je on.

Ovaj standard, koji se odnosi na organizacije iz javnog i privatnog sektora, bez obzira na njihovu veličinu, ima istu opću strukturu (zvanu "struktura visoke razine") kao i ostali ISO standardi za sustave upravljanja, koja svim organizacijama koje koriste puno standarda pomaže da ih integriraju u svoje sustave upravljanja. Od njegovog objavljivanja 2017. godine, organizacije širom svijeta koje su primjenjivale ovaj standard izvijestile su da su njihovi odnosi osnaženi sustavnim pristupom suradnji koji nudi standard ISO 44001.

Pomjerajmo granice zajedno

Kada nešto doista dobro funkcioniра, lako je zamisliti da bi to moglo funkcionirati i bolje. Vodeći se ovom predodžbom, kompanija koja je vodeći britanski pružatelj usluga vezanih za kontrolu zračnog prometa (A global leader in air traffic management and airport performance – NATS), uspostavila je suradnju s globalnim liderom u području informacijskih tehnologija, inženjerstva i naučnih rješenja i usluga (A global leader in information technology, engineering and science solutions and services - Leidos).

Budući da su piste na londonskom Heathrow aerodromu među najprometnijima na svijetu, s prosječno 1300 slijetanja i polijetanja dnevno,

vremenske neprilike mogu predstavljati veliki izazov, osobito kada jaki vjetrovi utječu na rad aerodroma što posebno pogađa putnike. NATS i Leidos su zajedno razvili inovativno rješenje, nazvano „poboljšana vremenska odvojenost (enhanced Time-Based Separation - eTBS)“, koje se sastoji u stvaranju razmaka između aviona, poznato i kao „razdvajanje“, ne na osnovu same tjelesne udaljenosti već na osnovu vremena, kako bi se smanjila kašnjenja izazvana jakim vjetrovima.

Rezultati dobiveni ovom suradnjom su brojni i raznovrsni: ne samo da je pronađeno rješenje za kašnjenja aviona koja su u prosjeku smanjena za 62%; već se mogu obaviti još dva dodatna slijetanja na sat, što je ekvivalentno produženju radnog dana aerodroma Heathrow za više od 30 minuta; a ukupna zabilježena ušteda iznosi više od 23 miliona eura godišnje. Ovo je omogućilo NATS-u i Leidos-u da pruže dragocjenu operativnu fleksibilnost, poboljšane performanse koje se odnose na vrijeme slijetanja i bolju uslugu putnicima. Adrian Miller, šef kolaboracije i partnerstva u lancu opskrbe u NATS-u, kaže: „Proširili smo način na koji razmišljamo na područja na kojima bismo mogli više surađivati kao partneri i u potrazi za novim poslovnim prilikama ostvarili punu suradnju s Leidosom”.

Početkom prošle godine, NATS/Leidos partnerstvo, zajedno s kompanijom Heathrow Airports Limited, je na događaju Jane's Air Traffic Control Awards, koji je održan u Madridu, dobilo nagradu za doprinos poboljšanju kapaciteta sigurnosti njihovih zainteresiranih strana. Nakon uspješnog uvođenja vremenskog razdvajanja letova (Time based separation –TBS) na aerodrom Heathrow, identična

tehnologija i slično partnerstvo uspostavljeno je i na aerodromima Toronto Pearson u Kanadi kao i Schiphol u Holandiji – što predstavlja konkretan dokaz da kolaborativni poslovni modeli, ako se njima pravilno upravlja, mogu pomoći tvrtkama ostvariti bolju suradnju i da ih drugi sudionici iz iste industrije i šire oponašaju.

Mislite pozitivno

85% poduzeća vide partnerstva i saveze kao ključne za njihovo poslovanje, a samo 33% njih je implementiralo službenu i jasnu strategiju suradnje.

Vratimo se u stvarnost. Bez obzira na vrstu modela, sami proces formiranja saveza uopće nije lak. Većina suradnji nije uspjela zaživjeti zbog sukobljenih sebičnih interesa, nedostatka povjerenja i nedostatka zajedničkog cilja među partnerskim organizacijama. Istraživanje koje su objavili Vijeće direktora marketinga (Chief Marketing Officer Council - CMO) i Mreža inovacija za poslovne performance (Business Performance Innovation Network - BPI) pokazuje da, iako 85% tvrtki smatra partnerstvo i saveze kao ključne za njihovo poslovanje, samo 33% njih je implementiralo službenu i jasnu strategiju suradnje, a više od polovine i dalje prijavljuje stopu neuspjeha od 60% ili više. Kako bi uspješno surađivali sve strane moraju biti spremne izaći iz utvrđenih okvira kako bi uvidjele prednosti koje mogu proizaći iz te suradnje. Tada će uvidjeti da cjelina predstavlja mnogo više od prostog zbroja njezinih dijelova.

Kolaborativni odnos može dati očekivane rezultate samo ako obje uključene strane zadovolje razinu očekivanih performansi i pokažu adekvatno ponašanje. Miller smatra da je uravnoteženo 50/50 partnerstvo između NATS-a i Leidosa, koje je imalo cilj da obje tvrtke ostvare jednake koristi od suradnje, bilo ključno

za njihov uspjeh. „Prepoznali smo da je najbolji način za plodonosnu suradnju taj da osiguramo da obje strane mogu ostvariti obostrane, pravedne i zajedničke koristi. S našim partnerima određujemo prioritete kako bismo omogućili da naša suradnja daje očekivane rezultate“, napominje Miller.

Zajednički cilj

Konkurencija je sve prisutnija. Potrošači donose pametnije odluke pri kupovini i utječu na način ponašanja organizacija, kako u pogledu moralnosti tako i u smislu dugoročne odgovornosti. Poslovni svijet se neprestalno razvija kako bi odgovorio na sve ove izazove. Iako nove tehnologije organizacijama otvaraju nove načine poslovanja za njih je i dalje od ključnog značaja osigurati da njihovi odnosi s partnerima i ostalim sudionicima značajno utječu na stabilnost, otpornost i performanse. „U čitavom ovom previranju, jedan faktor ostaje konstantan: odnosi su ključni za poslovni uspjeh“, rekao je Hawkins.

Ono što je organizacijama potrebno je struktura koja podržava njihovu strategiju partnerstva. Ovaj pristup je obrađen u standardu ISO 44001, koji organizacijama pruža strukturirani okvir osmišljen kako bi im pomogao identificirati potencijalne ključne partnere, izraditi zajedničke politike i procese i promovirati kulturu i ponašanje neophodno za uspostavljanje uspješnih kolaborativnih odnosa te da potiču stalno unapređivanje.

U središtu svakog uspješnog poslovanja je suradnja. Iako je točno da je svaki poslovni odnos jedinstven sam po sebi i da nema univerzalnog rješenja, mapa puta koju pruža standard ISO 44001 omogućava organizacijama razmotriti posljedice i prednosti zajedničkog rada. Suradnja sama po sebi nije cilj, već sredstvo za postizanje zajedničkog cilja. Zapamtite: ako želite brzo napredovati, probajte sami; ali ako želite ići još dalje, bolje ujedinite se s nekim!

ISO VIJESTI

Covid-19: prepoznavanje problema na radnom mjestu povodom Međunarodnog dana sigurnosti i zdravlja na radu

Autor: Clare Naden

Osigurati sigurnost i zdravlje na radnom mjestu uvijek je bilo veoma bitno, ali u ovakvim vremenima je postalo od životne važnosti. Ovogodišnji Svjetski dan sigurnosti i zdravlja na radu posvećen je pandemiji virusa COVID-19. Međunarodna organizacija za standardizaciju (International organization for standardization - ISO) nudi preporuke za potporu inicijativama koje će se baviti ovim problemom.

Tržište rada je potpuno uzdrmano i sada se suočava s ogromnim izazovima, kao što je potreba da se održi

poslovanje kao i da se upravlja sigurnošću na radnom mjestu. To vrijedi za one koji su bili u stanju da rade, kao i za one koji će se morati pripremiti za mogući povratak na svoje radno mjesto.

“Zaustavljanje pandemije: sigurnost i zdravlje na radu mogu spasiti živote”, ove je godine tema Svjetskog dana sigurnosti i zdravlja na radu gdje se ističu mnogobrojni i do sada neviđeni izazovi s kojima se organizacije suočavaju. Također ima za cilj podignuti svijest o važnosti postojanja učinkovitih usluga zaštite sigurnosti i zdravlja na radu.

Standard ISO 45001, *Sustavi zaštite sigurnosti i zaštite na radu – Zahtjevi s uputstvima za upotrebu*, je prvi i jedini međunarodni standard za upravljanje sigurnošću i zaštitom na radu (OH&S), koji sadrži dogovorene primjere dobrih praksi iz cijelog svijeta i nudi smjernice i okvir za smanjenje rizika na radu, zaštitu zdravlja i povećanja sigurnosti na radnom mjestu.

Međutim, zaštita zdravlja na radnom mjestu nije ograničena samo na tjelesnu sigurnost i dobrobit. Trenutno razdoblje kroz koje prolazimo izaziva stres i strah. Neizvjesnost koja danas vlada može potencijalno destabilizirati radnike širom svijeta; zato radno okruženje igra bitnu ulogu u nadvladavanju ove situacije.

Imajući u vidu ovo stanje, ISO se obvezao da će izraditi dopunski standard koji se bavi psihološkim zdravljem. Budući standard ISO 45003, *Upravljanje sigurnošću i zaštitom na radu – Psihološko zdravlje i sigurnost na radnom mjestu - Smjernice*¹ (*Occupational Health and Safety Management – Psychological Health and Safety at Work: Managing Psychosocial Risks – Guidelines*), pružiti će uputstvo za primjenu zahtjeva standarda ISO 45001 za upravljanje rizicima koji se odnose na sigurnost i psihološko zdravlje unutar OH&S sustava².

Ovaj standard će se baviti mnogim faktorima koji mogu imati utjecaja na psihičko zdravlje radnika, uključujući lošu komunikaciju, prekomjerni tlak, loše rukovođenje i neadekvatnu organizacijsku kulturu. Trebao bi biti objavljen 2021. godine. Standard ISO 45001 i budući standard ISO 45003 razvija ISO-ov tehnički komitet ISO/TC 283, *Upravljanje sigurnošću i zaštitom na radu*, čije tajništvo vodi Britanska

institucija za standarde (British Standards Institution - BSI), član ISO-a za Veliku Britaniju. Možete ga kupiti kod Instituta za standardizaciju BiH (www.bas.gov.ba).

Odgovor na Covid-19: Besplatni ISO standardi

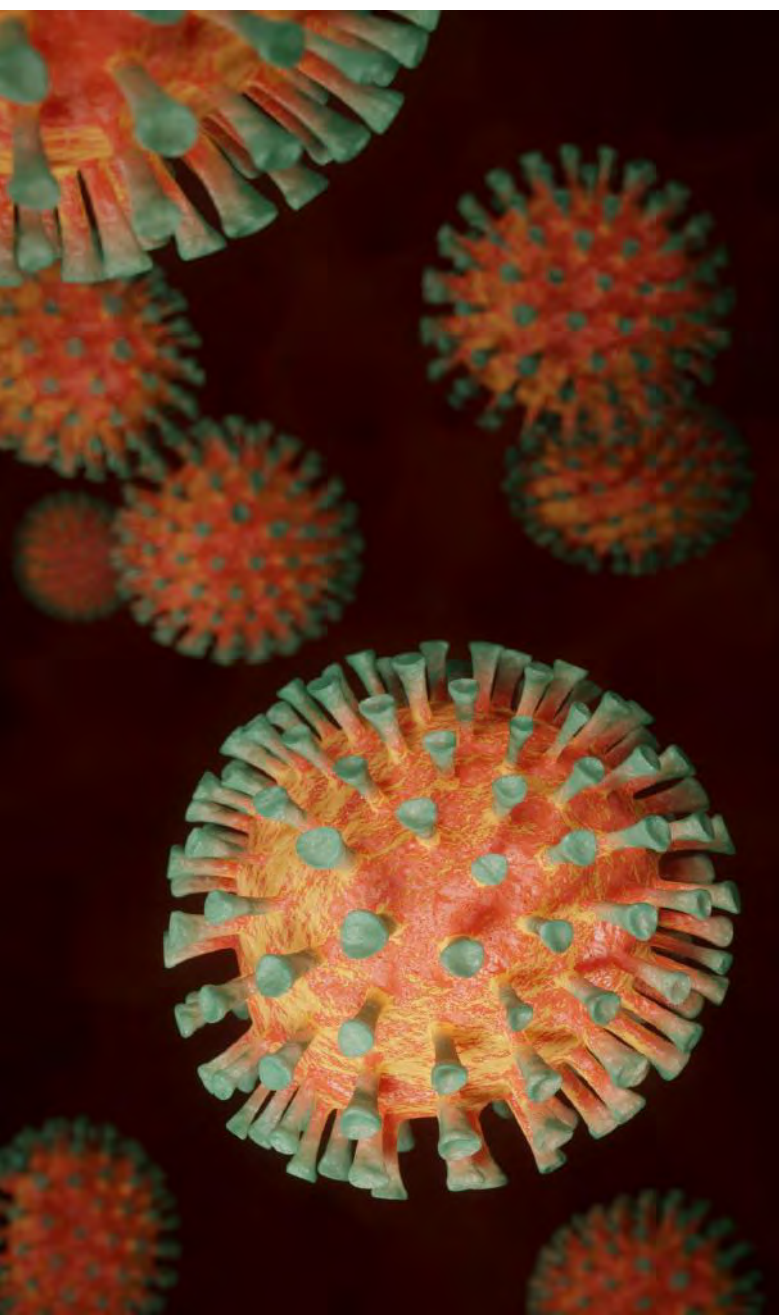
Sljedeća lista standarda dostupna je besplatno kako bi podržala globalne napore u rješavanju krize vezane za COVID-19. Standardi su dostupni na engleskom jeziku, u read-only formatu (samo za čitanje).

- [ISO 374-5:2016](#), *Protective gloves against dangerous chemicals and micro-organisms - Part 5: Terminology and performance requirements for micro-organisms risk*
- [ISO 10651-3:1997](#), *Lung ventilators for medical use — Part 3: Particular requirements for emergency and transport ventilators*
- [ISO 10651-4:2002](#), *Lung ventilators — Part 4: Particular requirements for operator-powered resuscitators*
- [ISO 10651-5:2006](#), *Lung ventilators for medical use — Particular requirements for basic safety and essential performance — Part 5: Gas-powered emergency resuscitators, Biological evaluation of medical devices — Part 1: Evaluation and testing within a risk management process*
- [ISO 13485:2016](#), *Medical devices — Quality management systems - Requirements for regulatory purposes*
- [ISO 13688:2013](#), *Protective clothing – General requirements*
- [ISO 17510:2015](#), *Medical devices — Sleep apnoea breathing therapy — Masks and application accessories*
- [ISO 18082:2014](#), *Anaesthetic and respiratory equipment — Dimensions of non-interchangeable screw-threaded (NIST) low-pressure connectors for medical gases [Including ISO 18082:2014/AMD 1:2017, [AMENDMENT 1](#)]*
- [ISO 18562-1:2017](#), *Biocompatibility evaluation of breathing gas pathways in healthcare applications — Part 1: Evaluation and testing within a risk management process*

¹ Prijevod naziva standarda ISO 45003 je nezvaničan prijevod. Standard nije usvojen u bosanskohercegovačku standardizaciju

² OH&S sustav (Occupational health and safety system – Sustav zaštite zdravlja i sigurnosti na radu)

- [ISO 18562-2:2017](#), *Biocompatibility evaluation of breathing gas pathways in healthcare applications — Part 2: Tests for emissions of particulate matter*
- [ISO 18562-3:2017](#), *Biocompatibility evaluation of breathing gas pathways in healthcare applications — Part 3: Tests for emissions of volatile organic compounds (VOCs)*
- [ISO 18562-4:2017](#), *Biocompatibility evaluation of breathing gas pathways in healthcare applications — Part 4: Tests for leachables in condensate*
- [ISO 19223:2019](#), *Lung ventilators and related equipment — Vocabulary and semantics*
- [ISO 20395:2019](#), *Biotechnology — Requirements for evaluating the performance of quantification methods for nucleic acid target sequences — qPCR and dPCR*
- [ISO 22301:2019](#), *Security and resilience — Business continuity management systems — Requirements*
- [ISO 22395:2018](#), *Security and resilience — Community resilience — Guidelines for supporting vulnerable persons in an emergency*
- [ISO 22320:2018](#), *Security and resilience — Emergency management — Guidelines for incident management, Security and resilience — Organizational resilience — Principles and attributes*
- [ISO 31000:2018](#), *Risk management — Guidelines*
- [ISO 5356-1:2015](#), *Anaesthetic and respiratory equipment — Conical connectors — Part 1: Cones and sockets*
- [ISO 80601-2-12:2020](#), *Medical electrical equipment — Part 2-12: Particular requirements for basic safety and essential performance of critical care ventilators*
- [ISO 80601-2-13:2011](#), *Medical electrical equipment — Part 2-13: Particular requirements for basic safety and essential performance of an anaesthetic workstation [Including: ISO 80601-2-13:2011/Amd.1:2015, [AMENDMENT 1](#) and ISO 80601-2-13:2011/Amd.2:2018, [AMENDMENT 2](#)]*
- [ISO 80601-2-70:2015](#), *Medical electrical equipment — Part 2-70: Particular requirements for basic safety and essential performance of sleep apnoea breathing therapy equipment*
- [ISO 80601-2-74:2017](#), *Medical electrical equipment — Part 2-74: Particular requirements for basic safety and essential performance of respiratory humidifying equipment*
- [ISO 80601-2-79:2018](#), *Medical electrical equipment — Part 2-79: Particular requirements for basic safety and essential performance of ventilatory support equipment for ventilatory impairment*
- [ISO 80601-2-80:2018](#), *Medical electrical equipment — Part 2-80: Particular requirements for basic safety and essential performance of ventilatory support equipment for ventilatory insufficiency*
- [ISO/TS 16976-8:2013](#), *Respiratory protective devices — Human factors — Part 8: Ergonomic factors*

Osjećajte se bezbrižno, sigurno i zaštićeno bez obzira čime se bavite

Autor: Barnaby Lewis

Standard ISO/IEC 27009, koji je dopunjen, omogućiti će poduzećima i organizacijama iz svih sektora da se dosljedno bave sigurnošću informacija, cyber-sigurnošću i zaštitom privatnosti.

Omogućavanjem svim vrstama poduzeća i organizacija da zaštite svoje podatke, kao i informacije svojih klijenata i kupaca, nedavno revidirani standard pomaže im da kroz dosljedan i međunarodno priznat pristup steknu određeni mir.

Standard ISO/IEC 27009 izradila je grupa stručnjaka unutar tehničkog komiteta ISO/IEC JTC 1/SC 27, koji se bavi sigurnošću informacija, cyber - sigurnošću i zaštitom privatnosti. Ovim komitetom ISO upravlja u partnerstvu s Međunarodnom komisijom za elektrotehniku (International Electrotechnical Commission - IEC).

Andreas Wolf, predsjednik ovog komiteta, objašnjava zašto je bilo potrebno revidirati ovaj standard:

„Iako su standardi ISO/IEC 27001 i ISO/IEC 27002 široko prihvaćeni u organizacijama, uključujući trgovačka poduzeća, vladine agencije i neprofitne organizacije, postojala je potreba da se izrade sektorske inačice ovih standarda. Standard ISO/IEC 27009 omogućava korisnicima da kreiraju sektorske standarde koji su prilagođeni određenom polju,

području primjene ili tržištu“.

Ovaj ISO/IEC standard pokazuje kako da:

Uključite nove zahtjeve pored onih koji su dani u standardu ISO/IEC 27001

- Pročistite ili protumačite sve zahtjeve iz standarda ISO/IEC 27001
- Uvedete nove mjere pored onih iz Dodatka A standarda ISO/IEC 27001: 2013 i onih iz standarda ISO/IEC 27002
- Izmijenite sve mjere navedene u Dodatku A standarda ISO/IEC 27001: 2013 i standarda ISO/IEC 27002
- Dodate nova uputstva ili modificirate ona iz standarda ISO/IEC 27002

Standard ISO/IEC 27009 možete kupiti kod Instituta za standardizaciju BiH (www.bas.gov.ba).

ISBIH

Jačanje zajednice u teškim vremenima

Autor: Clare Naden

Svi osjećamo utjecaj pandemije Covida-19, ali neki su više izloženi riziku od drugih. Kako zajednice mogu prepoznati tko su ti koji su najugroženiji i osigurati im da dobiju pomoć koja im je potrebna? Strukturirane smjernice o tome kako to učiniti mogu biti rješenje za zajednice koje su već proširene do krajnjih granica.

Malo je onih koji su bili spremni za trenutnu pandemiju, ali je više nego jasno da su neki više izloženiji od drugih, bilo zbog svog trenutnog tjelesnog ili mentalnog zdravlja, bilo zbog trenutne društvene situacije. Kao i kod svake krize, određivanje tko je najosjetljiviji ovisi od onoga što ta kriza podrazumijeva, ali ono što je sasvim sigurno je da su najugroženijima potrebne posebne vrste pomoći.

Međunarodno dogovorena uputstva za sve organizacije koje su odgovorne za pomoć najugroženijima u našoj zajednici, uključujući vlade, udruženja, hitne službe i razne grupe u zajednici olakšavaju implementaciju strategija mnogo bržim ritmom, osiguravajući da niko ne bude izostavljen.

Standardi poput standarda ISO 22395, *Sigurnost i otpornost - Otpornost zajednice - Smjernice za potporu ugroženim osobama u vanrednim situacijama*¹ (*Security and*

Resilience- Community Resilience-Guidelines for Supporting Vulnerable Persons in an Emergency), veoma su korisni jer pružaju potporu naporima relevantnih organizacija u postizanju ovog cilja, uključujući lokalne samouprave ili zajednice.

Prvi veliki izazov je identificiranje ranjivih i najugroženijih osoba kako bi se razvile odgovarajuće strategije za utvrđivanje njihovih potreba te načina kako ih pripremiti za konkretnu pomoć - a također i kako se pobrinuti za sebe. Ove strategije bi mogle uključivati vrste informacija koje će ugroženim osobama omogućiti da smanje razinu anksioznosti i učiniti ih prijemljivima za ponuđenu pomoć.

Štoviše, kako bi se učinkovito pomoglo ugroženim, nije dovoljno samo im dati određeno obavještenje. Najvažnije je da se otkriju njihovi trenutni kapaciteti koji će im omogućiti da sami izađu iz krize - zadatak koji nije nimalo lak, ali koji je ključan kada su u pitanju resursi koji su već opterećeni.

Razdoblja poput ovog kroz koji prolazimo također zahtijevaju veću mobilizaciju volontera. Međutim, problem kako organizirati ljude koji su spremni da pomognu, ali koji nužno nemaju potrebne vještine ili iskustvo, može predstavljati pravi izazov. Otpornost zajednice je u ovom pogledu od bitnog značenja jer volonteri mogu dati značajan doprinos kroz potporu koju pružaju. Raznolikost njihovih vještina, kao i

Prijevod naziva standarda ISO 22395 je nezvaničan prijevod. Standard nije usvojen u bosanskohercegovačku standardizaciju.

njihovo poznavanje lokalnog okruženja i kontakti su od životnog značenja kada nam je svaka pomoć dobrodošla.

Uputstva sadržana u standardu ISO 22319, *Sigurnost i otpornost - Otpornost zajednice - Smjernice za planiranje učešća spontanih volontera (Security and Resilience – Community Resilience - Guidelines for Planning the Involvement of Spontaneous Volunteers)*, mogu pomoći organizacijama koje sudjeluju u koordinaciji pomoći da upravljaju procesom mobilizacije volontera i njihovu učinkovitu integraciju u aktivnosti pružanja pomoći.

Složenost je ključ za opstanak u doba krize, a izgradnja otpornosti u zajednicama kroz dobro osmišljene planove i unaprijed utvrđene popise zadataka za volontersko sudjelovanje može donijeti prevagu u ovoj borbi.

Nadograđeni ISO/IEC vodič za učinkovitije usluge

Autor: Clare Naden

Uslužna industrija je ključni pokretač ekonomskog rasta, a u većini zemalja je također najveći poslodavac. Potrošači su okosnica samih usluga, stoga je neophodno uzeti u obzir njihove potrebe za standardima primjenjivim na ovaj sektor. Međunarodni vodič za pisce standarda u ovom području je upravo nadograđen.

Danas gotovo svi proizvodi također imaju i komponentu pružanja usluga, a uslužna aktivnost utječe na gotovo sve sektore u industriji. Od zdravlja do načina na koji provodite praznike i od pekarstva do građevinarstva, kvalitetne usluge rezultiraju većim povjerenjem potrošača i boljim poslovnim rezultatima te je stoga sve veća i upotreba međunarodnih standarda. Kako bi bili relevantni i korisni, ovi standardi se moraju usredotočiti na potrošače i uzeti u obzir njihove različite potrebe i očekivanja.

Vodič ISO/IEC 76, *Razvoj standarda za usluge - Preporuke za rješavanje pitanja potrošača*¹, (*Development of Service Standards – Recommendations for Addressing Consumer Issues*), pomaže da se uzmu u obzir sve potrebe potrošača u standardima koji se odnose na sektor usluga. Ovaj nedavno nadograđeni dokument sadrži nove informacije poput načela koji se zasnivaju na osam osnovnih prava potrošača Svjetske potrošačke organizacije (Consumers International).

Kako objašnjava Arnold Pindar, jedan od zagovornika za formiranje radne grupe koja je razvila ovaj vodič, iako u mnogim granama uslužnog sektora postoje kodeksi prakse, oni nisu uvijek razvijeni iz perspektive potrošača.

„Potrošačke usluge predstavljaju glavne generatore globalnog tržišta. Stoga je od bitnog značenja da interesi potrošača budu u središtu standarda razvijenih za usluge. ISO/IEC vodič 76 pomaže djelatnicima iz standardizacije da uzmu u obzir čitav spektar potrošača i njihove potrebe - uključujući potrebe djece, osoba s invaliditetom i potrebe osoba različitog etničkog i kulturnog porijekla, kao i one koji su zbog osobnih okolnosti u osjetljivom položaju identificiranjem osnovnih potrošačkih principa“ kaže on.

„Vodič također pruža zajednički skup elemenata koji su primjenljivi na sve vrste pružanja usluga u zemljama u kojima se aktivnosti obavljaju u skladu sa svim zakonskim ili regulatorskim zahtjevima, čak i ako se zakoni koji se odnose na zaštitu potrošača razlikuju od zemlje do zemlje“.

Vodič ISO/IEC 76 pripremio je ISO-ov Komitet za politiku potrošača (ISO's Committee on consumer policy - ISO/COPOLCO) u suradnji s Međunarodnom komisijom za elektrotehniku (International Electrotechnical Commission- IEC). COPOLCO se sastoji od predstavnika iz preko 120 zemalja i povezan je s nizom međunarodnih organizacija, uključujući Svjetsku potrošačku organizaciju.

Ovaj vodič možete kupiti kod Instituta za standardizaciju BiH (www.bas.gov.ba).

Prijevod naziva vodiča ISO/IEC 76 je nezvaničan prijevod, ovaj standardizacijski dokument nije usvojen u bosanskohercegovačku standardizaciju.

Kad se zvijezde poslože

Autor: Barnaby Lewis

Zahvaljujući potpuno novom standardu ISO 22483, više nećete na slijepo rezervirati hotele.

Kažu da je samo putovanje puno bolje nego dolazak na odredište. Ako ste nekada na kraju putovanja završili u hotelu koji nije ispunio vaša očekivanja, sigurno ćete se složiti s ovom izrekom. Za svakog putnika koji se ikada zapitao zašto se broj zvjezdica dodjeljenih hotelima može toliko razlikovati od zemlje do zemlje pravi odgovor je novi međunarodni standard.

Standard ISO 22483, *Turizam i srodne usluge - Hoteli - Zahtjevi za usluge*¹ (*Tourism and Related Services – Hotels – Service Requirements*), razvila je grupa stručnjaka ISO-ovog tehničkog komiteta ISO/TC 228 čiji se rad odnosi na turizam i srodne usluge.

Manuel Otero, predsjednik komiteta, naglašava široku primjenu ovog standarda:

„Standard ISO 22483 pruža zajedničku i ostvarljivu referencu za sve hotele u smislu pružanja kvalitetnih usluga. Razvijen je tako da su u obzir uzete različite vrste hotela u svijetu, postojeći sustavi kategorizacije, poslovni modeli, različite veličine hotela i različite usluge koje se nude, kao i trenutni zahtjevi gostiju i svjetski trendovi“.

Ovaj novi ISO standard utvrđuje zahtjeve za kvalitetom i preporuke za hotele u pogledu osoblja, usluga, događaja, zabavnih aktivnosti, sigurnosti, održavanja, čistoće, upravljanja nabavom i zadovoljstva gostiju.

Standard ISO 22483 možete kupiti preko Instituta za standardizaciju BiH (www.bas.gov.ba).

Prijevod naziva standarda ISO 22483 je nezvaničan prijevod. Standard nije usvojen u bosanskohercegovačku standardizaciju.

Jednostavni koraci za zelenu komunikaciju s ISO standardom

Autor: Clare Naden

U utrci za postizanjem globalnih klimatskih ciljeva od organizacija širom svijeta se sve češće očekuje da komuniciraju o svojim politikama i obavezama u području zaštite okoliša i o utjecaju njihovih aktivnosti, a učinkovita komunikacija u ovom području može biti moćan čimbenik promjene. Međunarodni standard za komunikaciju o okolišu je upravo dopunjen kako bi pomogao u ostvarivanju tog cilja.

Bilo da je riječ o dijeljenju ideja ili vraćanju povjerenja u ekološke obveze, jasna i uvjerljiva komunikacija o pitanjima i aktivnostima u području zaštite okoliša je od temeljne važnosti za postizanje dobrih rezultata. Ako svoje aktivnosti grade na dobro upravljanoj komunikaciji, organizacije mogu promovirati povjerenje, poboljšati svoj ugled i podići svijest o velikim izazovima u području okoliša na način koji može dovesti do stvarnih i trajnih promjena. Pored toga, učinkovita komunikacija pomaže organizacijama dokazati usklađenost s nacionalnim i međunarodnim pravilima te kod izvješća o okolišu.

Standard ISO 14063, *Upravljanje zaštitom okoliša - Komunikacija u području zaštite okoliša - Smjernice i primjeri*¹, daje uputstva, zasnovana na međunarodno dogovorenim najboljim praksama, koja obuhvaćaju principe, strategije i aktivnosti vezane za komunikaciju o okolišu.

Dopunjen je kako bi se uskladio s drugim međunarodnim standardima u ovom području i nudi dodatne smjernice i nove karakteristike.

Prema Johnu Shideleru, predsjedniku ISO-ovog komiteta stručnjaka koji su izradili standard, komunikacija o okolišu ne sastoji se samo u razmjeni informacija. Ona mora biti odraz vrijednosti organizacije i može u velikoj mjeri utjecati na sliku i način na koji organizacija djeluje.

„Sve je važnije da organizacije budu transparentne u pogledu utjecaja na okoliš, da pokažu svoju posvećenost cilju zaštite okoliša i da surađuju sa svojim zainteresiranim stranama na ovoj temi“, rekao je on.

“Ovaj standard pruža čvrstu osnovu za razvoj strategija i politika komunikacije u području zaštite okoliša koje omogućavaju organizacijama da predstavljaju svoje aktivnosti i promoviraju jasan i učinkovit dijalog“.

Standard ISO 14063 pripremio je ISO tehnički komitet ISO/TC 207, *Upravljanje zaštitom životne okoline*, potkomitet SC 4, *Procjena utjecaja na okoliš* čije tajništvo vodi Američki nacionalni institut za standarde (American National Standards Institute-ANSI), član ISO za SAD. Ovaj standard možete kupiti kod Instituta za standardizaciju BiH (www.bas.gov.ba).

¹ Prijevod naziva standarda ISO 14063 je nezvaničan prijevod. Standard nije usvojen u bosanskohercegovačku standardizaciju.

CEN/CENELEC
VIJESTI

Povjerenje u nove tehnologije: Europski komitet za standardizaciju (CEN) i Europski komitet za standardizaciju u području elektrotehnike (CENELEC) objavili su novu seriju europskih standarda o cyber sigurnosti

Preuzeto sa: www.cencenelec.eu

U svijetu koji, kako bi funkcionirao, sve više se mora oslanjati na digitalne tehnologije i podatke, mogućnosti koje ove tehnologije pružaju idu ruku pod ruku s potencijalnim rizicima. Iz tog razloga, cyber sigurnost je u središtu međunarodnih napora, kako javnih tako i privatnih, da se opasnosti po kritičnu infrastrukturu i osobne podatke smanje na najmanju moguću mjeru, čime se omogućava da najveći broj pojedinaca i poduzeća u svim sektorima mogu imati koristi od novih tehnologija.

U tom kontekstu standardizacijska zajednica igra doista bitnu ulogu: standardi za cyber sigurnost i zaštitu podataka trenutno se razvijaju i na međunarodnoj i na europskoj razini kako bi odgovorili na rizike koje predstavljaju cyber-napadi i pomogli osigurati visoku razinu zaštite.

Kao dio ovih napora, CEN-ov i CENELEC-ov zajednički tehnički komitet JTC 13 „Cyber sigurnost i zaštita podataka“ objavio je niz europskih standarda (EN).

Novi standardi pružaju niz smjernica i kriterija za procjenu razine sigurnosti IT (Informatička tehnologija) sustava, kriptografskih modula i privatnosti.

- EN ISO/IEC 15408-1:2020 „Informacijska tehnologija –Sigurnosne tehnike –Kriteriji za procjenu sigurnosti IT-a - Dio 1: Uvod i opći model“
- EN ISO/IEC 15408-2: 2020 „ Informacijska tehnologija –Sigurnosne tehnike –Kriteriji za procjenu sigurnosti IT - Dio 2: Funkcionalne komponente sigurnosti“
- EN ISO/IEC 15408-3: 2020 „Informacijska tehnologija -Sigurnosne tehnike –Kriteriji za procjenu sigurnosti IT - Dio 3: Komponente za osiguranje sigurnosti“
- EN ISO/IEC 18045: 2020 „Informacijska tehnologija –Sigurnosne tehnike – Metodologija za procjenu sigurnosti IT-a“
- EN ISO/IEC 19790: 2020 „Informacijska tehnologija –Sigurnosne tehnike –Sigurnosni zahtjevi za kriptografske module“
- EN ISO/IEC 27019: 2020 „Informacijska tehnologija –Sigurnosne tehnike – Kontrola sigurnosti informacija za elektroenergetsku industriju“
- EN ISO 29134: 2020 „Informacijska tehnologija –Sigurnosne tehnike – Smjernice za procjenu utjecaja na privatnost“

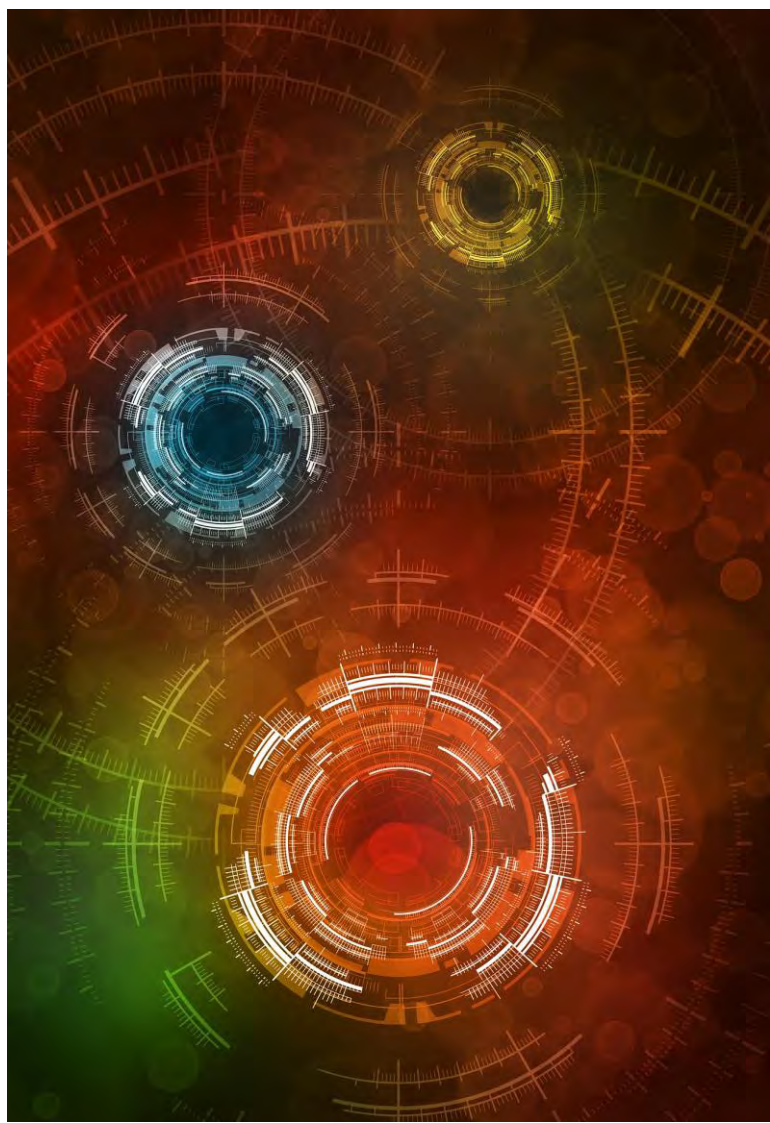
Gore navedeni standardi sastoje se od standarda razvijenih na međunarodnoj razini, u okviru zajedničkog tehničkog komiteta JTC 1 (Joint Technical Committee – JTC) „Informacijska tehnologija“, Međunarodne organizacije za standardizaciju (International Organization for Standardization – ISO) i Međunarodnog povjerenstva za elektrotehniku (International Electrotechnical Commission – IEC). Zajednički tehnički komitet JTC 1 je glavno tijelo odgovorno za međunarodnu standardizaciju sigurnosti. Ove aktivnosti na međunarodnoj razini osiguravaju visoku razinu koordinacije u uspostavljanju

zajedničkog, globalnog i učinkovitog stupnja zaštite.

Zajednički tehnički komitet JTC 13 „Cyber sigurnost i zaštita podataka“ usredotočava se na razvoj standarda za kibernetičku sigurnost i zaštitu podataka koji pokrivaju sva gledišta informacijskog društva koje se sve brže razvija. Njegovo tajništvo vodi Njemački institut za standardizaciju (Deutsches Institut für Normung – DIN).

Kako biste saznali više o standardizaciji kibernetičke sigurnosti pogledajte intervju s Wolfgangom Niedziellom, predsjednikom IEC-ovog sustava šema za ocjenjivanje sukladnosti za elektrotehničku opremu i komponente (IEC System of Conformity Assessment Schemes for Electrotechnical Equipment and Components - IECEE).

https://6633e5ef-b15d-44e2-89b6-6ea43d17a310.filesusr.com/ugd/0956be_6b7fc34c8c9047ce9d19c8fc39ca7f8d.pdf

EN IEC 62115:2020

čini električne igračke sigurnijima

Preuzeto sa: www.cencenelec.eu

Jedna od glavnih prednosti europskih standarda je ta što proizvode koje svakodnevno koristimo čine sigurnim. Ova vrijednost se posebno odnosi na standard EN IEC 62115: 2020 „Električne igračke – Sigurnost“, koji je nedavno objavljen zajedno s europskim amandmanom A11:2020.

Ovaj europski standard utvrđuje zahtjeve za sigurnost električnih igračaka čija najmanje jedna funkcija ovisi od električne energije. U tekstu standarda dani su neki primjeri električnih igračaka koji su obuhvaćeni njegovim područjem primjene, kao što su konstrukcijski setovi, električni kompjuteri igračke ili kućica za lutke koja ima unutrašnju sijalicu.

Standard EN IEC 62115: 2020 je dopunjena verzija već postojećeg dokumenta, u kom su uzeta u obzir najnovija tehnološka dostignuća. Ovo izdanje je posebno poboljšano u odnosu na prethodnu verziju jer pruža dopunjene zahtjeve za sigurnost igračaka koje emitiraju svjetlost (posebno LED). Također pruža nove zahtjeve za sigurnost električnih igračaka na daljinsko upravljanje.

S obzirom da omogućava visoku razinu sigurnosti proizvoda u skladu s trenutnom tehnologijom, standard nudi značajne prednosti velikom broju različitih zainteresiranih strana, kao što su potrošači, tijela za nadzor nad tržištem i proizvođači. Pored toga, standard i njegov amandman podržavaju EU Direktivu o sigurnosti igračaka (2009/48/EC), kojom se utvrđuju sigurnosni kriteriji koje igračke moraju ispuniti kako bi se mogle izvoziti u EU (Europska unija), i biti će navedeni na popisu standarda u Službenom listu Europske unije (The Official Journal of the European Union - OJEU).

Standard EN IEC 62115:2020 i njegov amandman A11:2020 razvio je CENELEC-ov tehnički komitet CLC/TC 61 „Sigurnost kućanskih i sličnih električnih aparata“, čije tajništvo trenutno vodi CEI, talijanski Nacionalni elektrotehnički komitet.

EN 17399:2020 „Alge i proizvodi od algi - pojmovi i definicije“

Preuzeto sa: www.cencenelec.eu

Alge su materijal koji privlači sve veću pozornost jer spada u održive materijale s puno potencijala: mogu dati važan doprinos za ishranu (uključujući hranjive sastojke) ishranu životinja (uključujući akvakulturu i hranu za kućne ljubimce), biogoriva, biomaterijale i kozmetičke/farmaceutske proizvode i na taj način pružaju mnogo usluga za nekoliko sektora ekonomije. Nadalje, njima za rast ne treba plodno ili kultivirano zemljište, njihova proizvodnja nema „izravan utjecaj“ na hranu proizvedenu na kopnu i uz korištenje zemljišta. Iz svih ovih razloga, sektor algi u EU (Europska unija) posljednjih godina neprekidno raste i trenutno prelazi u fazu unaprjeđenja i dalje komercijalizacije. Međutim, njihova ubrzana primjena sa sobom nosi potrebu za razvojem i usvajanjem standarda.

Kako bi zadovoljio potrebe ove industrije, CEN - Europsko povjerenstvo za standardizaciju (European Committee for Standardization - CEN) je razvio standard EN 17399:2020, *Alge i proizvodi od algi – Pojmovi i definicije (Algae and algae products-Terms and definitions)*, prvi europski standard za alge i proizvode od algi, što predstavlja vrlo važan prvi korak u rastu, razvoju i profesionalizaciji ovog sektora.

Točnije, standard EN 17399 daje jasne standardizirane pojmove i definicije za alge i proizvode od algi i na taj način otklanja nejasnoće ili neodređenost u ovom sektoru. Standard ne samo da doprinosi poboljšanju komunikacije unutar sektora, već ima i šire značenje jer standardizirani pojmovi i

definicije također mogu biti osnova za izradu zakonskih propisa.

Ovaj novi standard je dobar primjer kako standardi mogu podržati i potaknuti rast perspektivnih inovacija, olakšavajući njihov prodor na jedinstveno europsko tržište i šire.

Standard EN 17399:2020 razvio je CEN/TC 454 "Alge i proizvodi od algi", čije tajništvo vodi NEN, Nizozemsko nacionalno tijelo za standardizaciju.

¹ Prijevod naziva standarda EN 17399 je nezvaničan prijevod. Standard nije usvojen u bosanskohercegovačku standardizaciju.

ISBIH

ISBIH VIJESTI

Novi besplatni standardi u ponudi

Evropski komitet za standardizaciju (CEN) je u saradnji sa svojim članicama i nakon hitnog zahtjeva Evropske komisije, a radi borbe protiv pandemije izazvane virusom SARS-Cov-2, privremeno omogućio besplatan pristup novom setu evropskih standarda (EN). Riječ je o sedam standarda koji se tiču respiratorne opreme i ventilatora za kritičnu njegu pacijenata.

Zainteresovane strane ove standarde mogu preuzeti putem Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine, registracijom na našoj web-stranici (ukoliko već niste registrovani), a zatim narudžbom potrebnog standarda. Standardi se dostavljaju samo u elektronskom formatu (read only). Za više informacija o narudžbi standarda možete nam se obratiti putem e-maila: bas_prodaja@bas.gov.ba.

Ažurirana lista besplatnih standarda:

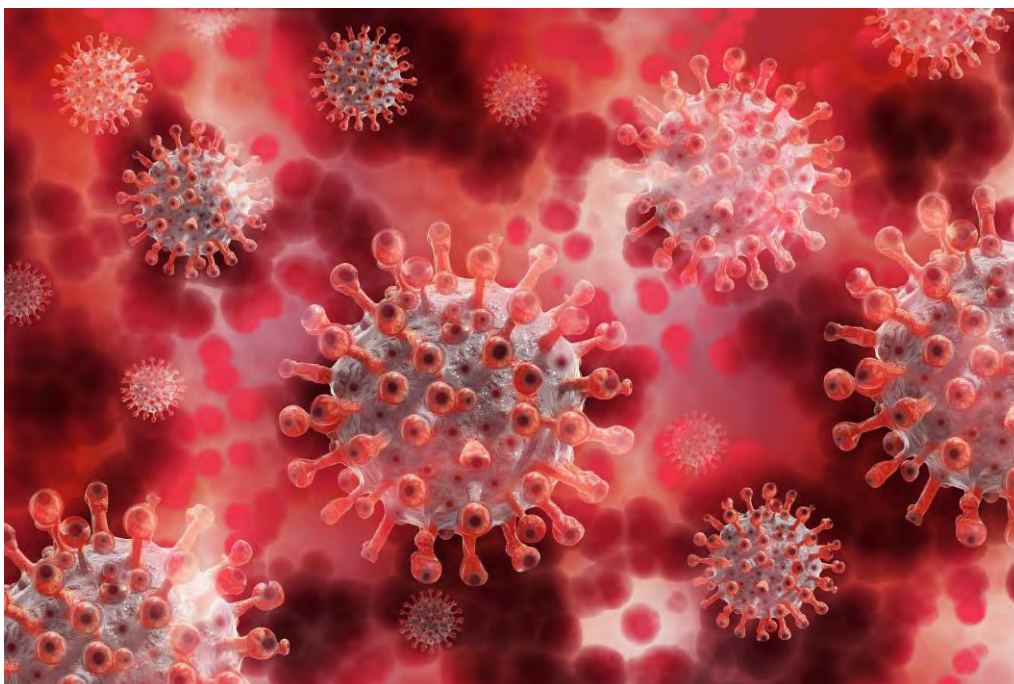
[BAS EN 149+A1:2010](#), *Oprema za zaštitu organa za disanje - Filtracione polumaske za zaštitu od čestica - Zahtjevi, ispitivanje, označavanje*

[EN 14683:2019*](#), *Medical face masks - Requirements and test methods*

[BAS EN 166:2003](#), *Lična zaštitna sredstva za oči – Specifikacije*

[BAS EN 14126:2005](#), *Zaštitna odjeća - Zahtjevi za performanse i metode ispitivanja za zaštitnu odjeću od infektivnih agensa*

[BAS EN 14126/Cor1:2006](#), *Zaštitna odjeća - Zahtjevi za performanse i metode ispitivanja za zaštitnu odjeću protiv infektivnih agensa*

[BAS EN 14605+A1:2010](#), Zaštitna odjeća protiv tečnih hemikalija - Zahtjevi za performanse za odjeću sa spojevima nepropusnim za tekućine ili prskanje tekućina, uključujući dijelove koji obezbjeđuju zaštitu za samo pojedine dijelove tijela (Tipovi PB [3] i PB [4])

[EN 13795-1:2019*](#), *Surgical clothing and drapes - Requirements and test methods - Part 1: Surgical drapes and gowns*

[EN 13795-2:2019*](#), *Surgical clothing and drapes - Requirements and test methods - Part 2: Clean air suits*

[BAS EN 455-1:2003](#), Medicinske rukavice za jednokratnu upotrebu - Dio 1: Zahtjevi i ispitivanje na postojanje rupica

[BAS EN 455-2:2016](#), Medicinske rukavice za jednokratnu upotrebu - Dio 2: Zahtjevi i ispitivanje fizičkih osobina

[BAS EN 455-3:2016](#), Medicinske rukavice za jednokratnu upotrebu - Dio 3: Zahtjevi i ispitivanje za biološko ocjenjivanje

[BAS EN 455-4:2011](#), Medicinske rukavice za jednokratnu upotrebu - Dio 4: Zahtjevi i ispitivanje za određivanje roka trajanja

[BAS EN ISO 5356-1:2016](#), Anesteziološka i respiratorna oprema - Konični priključci - Dio 1: Konusi i priključci

[BAS EN ISO 10651-4:2010](#), Plućni ventilatori – dio 4: posebni zahtjevi za aparate za umjetno disanje kojima upravlja operator

[EN ISO 17510:2020](#), Medical devices - Sleep apnoea breathing therapy - Masks and application accessories

[BAS EN ISO 18082:2015](#), Anestetička i respiratorna oprema - Priključci niskog pritiska s neizmjenjivim vijcima za medicinske gasove

[BAS EN ISO 18082/A1:2019](#), Oprema za anesteziju i respiratorna oprema – Dimenzije nezamjenjivih priključaka na navoj (NIST) niskog pritiska za medicinske gasove - Amandman 1

[EN ISO 80601-2-12:2020](#), Medical electrical equipment – Part 2-12: Particular requirements for basic safety and essential performance of critical care ventilators

[EN ISO 80601-2-79:2019*](#), Medical electrical equipment – Part 2-79: Particular requirements for basic safety and essential performance of ventilatory support equipment for ventilatory impairment

[EN ISO 80601-2-80:2019*](#), Medical electrical equipment – Part 2-80: Particular requirements for basic safety and essential performance of ventilatory support equipment for ventilatory insufficiency

* U proceduri usvajanja kao BAS standard.

Na web stranici [CEN](#)-a (www.cen.eu) možete pronaći i dokument CWA 17553:2020, *Community face coverings – Guide to minimum requirements, methods of testing and use* koji je objavljen u junu ove godine. Pored liste besplatnih evropskih standarda i dalje su besplatno dostupni određeni međunarodni standardi u „read only“ formatu a možete ih naći na sljedećim web stranicama:

ISO standardi: www.iso.org/covid19

IEC standardi: <https://go.iec.ch/covid19faq>

ASTM standardi: <https://www.astm.org/COVID-19/>

Besplatan pristup navedenim standardima bit će omogućen do okončanja krize prouzročene epidemijom novog koronavirusa ili novih smjernica europskih/međunarodnih organizacija za standardizaciju.

Izrada Programa rada Instituta za standardizaciju BiH na usvajanju bosanskohercegovačkih standarda za 2021. godinu

Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine je započeo proces izrade *Programa rada Instituta na usvajanju standarda i drugih standardizacijskih dokumenata za 2021. godinu*.

Napominjemo da se bosanskohercegovački standardi pripremaju sukladno Pravilniku o proceduri pripremanja, donošenja i objavljivanja bosanskohercegovačkih standarda („Službeni glasnik BiH”, broj 51/18) i Internim pravilima za standardizaciju, koji su dostupni na našoj mrežnoj stranici.

Zainteresirane strane u Bosni i Hercegovini svoje prijedloge za usvajanje bosanskohercegovačkih standarda (BAS) mogle su dostaviti do 24. srpnja 2020.godine.

Prijedlozi su trebali sadržavati informacije o europskim (EN) i međunarodnim (ISO i IEC) standardima koje je potrebno usvojiti kao bosanskohercegovačke standarde jednom od predviđenih metoda preuzimanja.

Ako nije postojao europski i međunarodni standard za određeno područje standardizacije, mogla se predložiti izrada izvornog bosanskohercegovačkog standarda ili revizija postojećeg izvornog bosanskohercegovačkog standarda uz dostavljanje prijedloga odnosno obrazloženja za njegovu izradu ili reviziju.

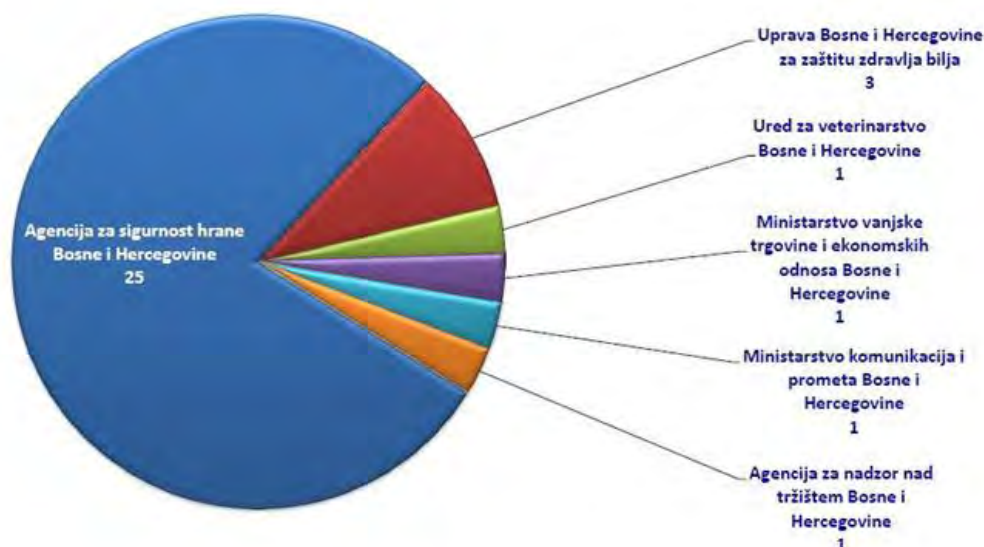

Vijeće ministara BiH – Podzakonski akti u kojima se upućuje na BAS standarde

U sklopu aktivnosti koje je Institut za standardizaciju BiH proveo u proteklom razdoblju a koje su se odnosile na identifikaciju zakonskih i podzakonskih akata u kojima se upućuje na BAS standarde, ustanovljeno je da je Vijeće ministara BiH donijelo 35 takvih propisa.

Od navedenog broja propisa, tri propisa je pripremlilo i donijelo Vijeće ministara BiH, a 32 propisa su donesena na prijedlog sljedećih institucija:

Ukupan broj BAS standarda na koje se upućivalo u ovim propisima je 299.

#	Naziv zakona/podzakonskog akta	# BAS standarda
1	Dokument o korištenju elektronskih komunikacionih mreža u institucijama Bosne i Hercegovine	1
2	Odluka o davanju ovlaštenja ispitnim laboratorijama u Bosni i Hercegovini za ispitivanje, kontrolu i praćenje prisustva genetički modificovanih organizama u hrani i hrani za životinje	1
3	Odluka o izmjeni odluke o kvaliteti tečnih naftnih goriva	82
4	Odluka o kvaliteti tečnih naftnih goriva	27
5	Odluka o sadržaju upozorenja kojim moraju biti obilježene igračke sa magnetnim dijelovima	1
6	Odluka o davanju ovlaštenja pravnim licima za oblast oznake originalnosti i oznake geografskog porijekla prehrambenih proizvoda	1
7	Odluku o usvajanju minimalnih tehničkih zahtjeva za prijemnike dvb-t2 u Bosni i Hercegovini	24
8	Pravilnik o analitičkim metodama za jaka alkoholna i alkoholna pića	1
9	Pravilnik o brzo smrznutoj hrani za prehranu ljudi	1
10	Pravilnik o čaju, biljnom čaju, voćnom čaju i instant-čaju	5
11	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o metodama uzorkovanja i analiza za službeni kontrolu količine mikotoksina u hrani	1
12	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o mikrobiološkim kriterijima za hranu*	14
13	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o mikrobiološkim kriterijima za hranu **	4
14	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama	4
15	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uslovima za stavljanje u promet, kvaliteti i kontroli kvalitete mineralnih gnojiva te skladištenju i rukovanju mineralnim gnojivima	35
16	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće	7
17	Pravilnik o izmjenama i dopuni pravilnika o neželjenim supstancama u hrani za životinje	1
18	Pravilnik o jestivim biljnim uljima, jestivim biljnim mastima i majonezama	12
19	Pravilnik o korištenju aktivnog aluminijevog oksida za uklanjanje fluorida iz prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda	1
20	Pravilnik o metodama analiza toplinski obrađenog mlijeka za prehranu ljudi	1
21	Pravilnik o metodama analize maslinovog ulja	3
22	Pravilnik o metodama uzorkovanja i analitičkim metodama za kontrolu količina dioksina, dioksinima sličnih PCB-a i PCB-a koji nisu slični dioksinu u određenoj hrani	2
23	Pravilnik o metodama uzorkovanja i analiza jestivih kazeina i kazeinata	1
24	Pravilnik o mikrobiološkim kriterijima za hranu	2
25	Pravilnik o ovlašćivanju panela za organoleptičku analizu djevičanskih maslinovih ulja	1
26	Pravilnik o sistemima kvaliteta za prehrambene proizvode	1
27	Pravilnik o službenim kontrolama koje se provode radi verifikacije postupanja u skladu s odredbama propisa o hrani i hrani za životinje te propisa o zdravlju i dobrobiti životinja	2
28	Pravilnik o tržišnim standardima za meso živine	2
29	Pravilnik o uređajima za aplikaciju fitofarmaceutskih sredstava	2
30	Pravilnik o usitnjenoj mesu, poluproizvodima i proizvodima od mesa	17
31	Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati ovlašteni laboratoriji za ispitivanje kvalitete mineralnih gnojiva	1
32	Pravilnik o uvjetima za obavljanje djelatnosti otkupa i obrade duhana	2
33	Pravilnik o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama	35
34	Pravilnik o provođenju analitičkih metoda i tumačenju rezultata	2
35	Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće	2

* iz 2016

** iz 2018

Prilikom analize utvrđeno je da se u većini propisa vršilo [nedatirano upućivanje na standarde](#) (256 BAS standarda), što znači da prilikom izmjena određenih zahtjeva u standardima, usljed tehnološkog napretka, neće biti potrebno mijenjati donesene propise.

Propisi u kojima se vršilo [datirano upućivanje na standarde](#) (43 BAS standarda) morali bi se mijenjati prilikom objavljivanja novih izdanja standarda.

Upućivanje na standarde?

Što je to standard, propis, a što tehnički propis? Iako postoji veza između standarda i propisa, osobito tehničkih, to su sasvim različite kategorije dokumenata i po načinu donošenja i po njihovoj primjeni.

Prilikom izrade propisa, od strane nadležnih tijela, vrši se upućivanje na standarde. Na taj se način:

- pojednostavljuje i ubrzava zakonodavni proces;
- olakšava uklanjanje zapreka za trgovinu;
- osigurava bolja primjena tehničkih propisa;
- uklanjaju razlike među nacionalnim tehničkim propisima različitih zemalja, upućivanjem na iste, zajednički dogovorene europske i međunarodne standarde;
- ne zahtijeva izmjena propisa zbog tehničkog napretka (mijenja se samo standard - nedatirano upućivanje).

Upućivanje na standarde može biti:

- datirano,
- nedatirano,
- opće.

DATIRANO UPUĆIVANJE:

- upućivanje na standarde kojim se označuje jedan određen standard ili više njih, i to tako da se naknadne revizije standarda ne mogu primjenjivati ako se ne promijeni propis.
- Standard se obično označuje njegovim brojem, te datumom ili brojem izdanja.
- Može se navesti i naslov standarda.

Primjer:

Utorak, 29. 8. 2017.

SLUŽBENI GLASNIK BiH

Broj 62 - Stranica 45

pokrivanja 2, čime se postiže razina pouzdanosti od oko 95 %.

Za hranu životinjskog podrijetla, uzimanje u obzir mjerne nesigurnosti može se provesti i utvrđivanjem granice odlučivanja (CCu) u skladu s Pravilnikom o provođenju analitičkih metoda i tumačenju rezultata ("Službeni glasnik BiH" broj 95/10). (– u slučaju tvari s utvrđenom dopuštenom granicom).

Međutim, ako je rezultat analize znatno (≥ 50 %) niži od najveće razine ili mnogo viši od najveće razine (tj. više od pet puta veći od najveće razine) i uz uvjet da su korišteni primjereni postupci za osiguranje kvalitete, a svrha je analize samo provjera sukladnosti sa zakonskim odredbama, rezultat analize može se prikazati bez korekcije za iskorištenje i u tim se slučajevima korekcija za iskorištenje i mjerna nesigurnost mogu izostaviti.

Trenutačna pravila tumačenja rezultata analize s obzirom na prihvatanje ili odbacivanje serije primjenjuju se na analitički rezultat dobiven na uzorku za službenu kontrolu. U slučaju analize u svrhu obrane ili arbitraže, primjenjuju se posebna pravila.

4.4.2. Oriјentaciјске metode

Rezultat oriјentaciјске metode iskazuje se tako da je uzorak sukladan ili da postoji sumnja o njegovoj neusklađenosti.

"Sumnja o neusklađenosti" znači da uzorak premašuje graničnu vrijednost te može sadržavati veće količine mikotoksina nego STC. U slučaju sumnjivog rezultata, pokreće se potvrdna analiza radi jednoznačnog utvrđivanja mikotoksina i njegove kvantifikacije.

"Sukladan" znači da je udjel mikotoksina u uzorku $< STC$ s 95-postotnom sigurnošću (tj. postoji 5-postotna mogućnost da su uzorci netočno prikazani kao negativni). Rezultat analize prikazuje se kao $<$ razine STC-a⁽¹⁾, pri čemu je razina STC-a navedena.

⁽¹⁾ Smatra se da u uzorcima nema analizu ako količina prisutna u uzorku ne premašuje više od jedne petine oriјentaciјске ciljne koncentracije (STC). Ako je moguće kvantificirati količinu „potražu potvrdne metode, mora se uzeti u obzir količina radi ocjene validacije.

⁽²⁾ Ako se tijekom ekstrakcije za stabilizaciju pH promjena koristi puferna otopina, tad je moguće pripojiti ovu skupinu proizvoda jednoj skupini proizvoda „visok udjel vode“

⁽³⁾ „Komplikacije ili jedinstvene proizvode“ treba posebno validirati samo ako ih se učestalo analizira. Ako ih se tek povremeno analizira, validacija se može obaviti na provjeru razina izvođačima uz primjenu obogaćenih ekstrakata slijede probe.

ПРАВИЛНИК О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О МЕТОДАМА УЗОРКОВАЊА И АНАЛИЗА ЗА СЛУЖБЕНУ КОНТРОЛУ КОЛИЧИНЕ МИКОТОКСИНА У ХРАНИ

Члан 1.

У Правилнику о методама узорковања и анализа за службену контролу количине микотоксина у храни ("Службени гласник БиХ", бр. 37/09 и 68/12), у Анексу I, тачки 2.2., табела 1. замјенује се табелом:

"Табела 1. Подјела серија на подсерије зависно од производа и масе серије"

Производ	Маса серије (тоне)	Маса или број подсерија	Број појединачних узорака	Маса групог узорака (у кг)
Житарице и производи од житарица	> 300 и ≤ 1.500	3 подсерије	100	10
	> 50 и ≤ 300	100 тина	100	10
	≤ 50	-	$3 \cdot 100^2$	1-10

Члан 2.

У Анексу I, у тачки 2.3. на крају друге алинеје додије се текст:

"За серије > 500 тона број појединачних узорака предвиђен је у тачки 12.2. Анекса I."

⁽¹⁾ Фуснота мијења се и гласи:

⁽¹⁾ Узорковање тих серија изводи се у складу са правилима утврђенима у дијелу Л. Смернице за узорковање великих серија наводе се у смерницама које су доступне на следећем линку: <http://ec.europa.eu/food/chemicalsafety/contaminants/guidance-sampling-final.pdf>

Правила узорковања, која у складу с BAS EN ISO 24333:2011 или правилима узорковања ГАФТА-е бр. 124 примјењују субјекти у пословању са храном како би осигурали усклађеност с одредбама у законодавству идентична су правилима узорковања утврђеним дијелом Л.

У погледу узорковања серија на присуство токсина *Fusarium* плесни, правила узорковања, која у складу са EN ISO 24333:2009 или правилима узорковања ГАФТА-е бр. 124 примјењују субјекти у пословању са храном како би осигурали усклађеност с одредбама у законодавству, идентична су правилима узорковања утврђеним у дијелу Љ."

NEDATIRANO UPUĆIVANJE:

- upućivanje na standarde kojim se označuje jedan određen standard ili više njih, i to tako da se naknadne revizije standarda primjenjuju, a da nije potrebno mijenjati propis.
- Standard se obično označuje samo njegovim brojem.
- Može se navesti i naslov standarda.

Primjer:

Понедељак, 29.12.2008.

СЛУЖБЕНЕ НОВИНЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ БУХ

Број 86 – Страна 91

A.1.3. Beton u smislu tačke A.1.1. ovoga Priloga je obični, lagani ili teški beton proizveden u proizvodnom pogonu: centralnoj betonari (fabrici betona), betonari pogona za prefabrikovane betonske elemente ili u betonari na gradilištu za potrebe toga gradilišta.

A.1.4. Odredbe ovoga Priloga ne primjenjuju se na: porasti beton, beton otvorene strukture (bez sitnih čestica), beton gustoće manje od 800 kg/m³ i vatrootporni beton.

A.2. Specificirana svojstva, potvrđivanje usklađenosti i označavanje

A.2.1. Specificirana svojstva

A.2.1.1. Tehnička svojstva betona moraju ispunjavati opće i posebne zahtjeve bitne za krajnju namjenu betona i moraju biti specificirana prema normi BAS EN 206-1, normama na koje ta norma upućuje i odredbama ovoga Priloga.

A.2.1.2. Beton se proizvodi kao:

- a) projektirani beton (beton sa specificiranim tehničkim svojstvima),
- b) beton zadanog sastava,
- c) beton normiranog zadanog sastava.

A.2.1.3. Beton iz tačke A.2.1.2. podtačke b) i c) ovoga Priloga proizvodi se samo do klase čvrstoće C16/20.

A.2.1.4. Svojstva očvrstelog betona moraju biti specificirana u projektu betonske konstrukcije zavisno od uvjeta njegove upotrebe.

A.2.1.5. Svojstva svježeg betona specificira izvođač betonskih radova. Određena svojstva svježeg betona, kada je to potrebno zavisno od uvjeta izvedbe i upotrebe betonske konstrukcije, specificiraju se u projektu betonske konstrukcije.

A.2.1.6. Kod projektiranog betona u projektu mora biti specificirana klasa čvrstoće pri pritisku i to kao karakteristična vrijednost 95%-tne vjerovatnoće s kriterijima usklađenosti prema normi BAS EN 206-1. Ostala svojstva projektiranog betona, ako je to potrebno, treba specificirati u skladu s tačkom A.2.1.1. ovoga Priloga.

A.2.1.7. Sastavni materijali od kojih se beton proizvodi, ili koji mu se pri proizvodnji dodaju, moraju ispunjavati zahtjeve normi na koje upućuje norma BAS EN 206-1 i zahtjeve prema Prilozima: "C", "D", "E" i "F", ovoga Pravilnika.

A.2.1.8. Zahtjevi za isporuku betona i informacije proizvođača betona korisniku moraju sadržavati podatke prema normi BAS EN 206-1 potrebne proizvođaču za proizvodnju projektiranog betona, specificiranih karakteristika i specificiranog načina primjene, te korisniku za pouzdanu ugradnju betona.

A.2.1.11. Za cement klase čvrstoće 42,5 količina cementa iz tačke A.2.1.9., tabele A.1 ovoga Priloga može se smanjiti za 10%.

A.2.1.12. Zbog opasnosti od korozije armature u betonske konstrukcije izložene agresivnom okolišu klase XC (osim klase XC1), XD i XS određenom prema normi BAS EN 206-1, nije dopuštena ugradnja betona koji sadrže cemente vrste CEM III/C te glavnog tipa CEM IV i CEM V prema normi BAS EN 197-1.

A.2.1.13. Zbog opasnosti od korozije armature u elementima betonskih konstrukcija s adhezijskim prednaprezanjem nije dopuštena ugradnja betona koji sadrže cemente vrste CEM II/AiB-P/Q, CEM II/AiB-M, CEM II/AiB-W te glavnog tipa CEM III, CEM IV i CEM V prema normi BAS EN 197-1.

A.2.1.14. Beton izložen agresivnom djelovanju okoliša oznake klasa XF1 do XF4 prema normi BAS EN 206-1 mora se aerirati s količinom mikropora uvučenog zraka utvrđenoj prema normi EN 12350-7 skladno tablici A.2:

Tabela A.2: Količina mikropora uvučenog zraka u odnosu na najveću frakciju agregata

Najveća frakcija agregata (mm)	Količina mikropora (%)
32-63	5-8
16-32	8-9
8-16	9-11
4-8	11-15

A.2.1.15. Smatra se da betoni izloženi agresivnom djelovanju okoliša oznake klase izloženosti XF1 i XF3 prema normi BAS EN 206-1 zadovoljavaju zahtjeve trajnosti ako ispunjavaju kriterije otpornosti na smrzavanje:

- a) najmanje 100 ciklusa smrzavanja i odmrzavanja prema priznatim tehničkim pravilnicima (JUS U.M1.016) za klasu agresivnog djelovanja okoliša oznake XF1,
- b) najmanje 200 ciklusa smrzavanja i odmrzavanja prema priznatim tehničkim pravilnicima (JUS U.M1.016) za klasu agresivnog djelovanja okoliša oznake XF3.

A.2.1.16. Smatra se da betoni izloženi agresivnom djelovanju okoliša oznake klase izloženosti XF2 i XF4 prema normi BAS EN 206-1 zadovoljavaju zahtjeve trajnosti ako ispunjavaju kriterije otpornosti na smrzavanje i soli za odmrzavanje:

- a) najmanje 28 ciklusa smrzavanja i odmrzavanja prema BAS CEN/TS 12390-9:2007 za klasu agresivnog djelovanja okoliša oznake XF2,
- b) najmanje 56 ciklusa smrzavanja i odmrzavanja prema

OPĆE UPUĆIVANJE:

- upućivanje na standarde naznačivanjem svih standarda određenoga tijela i/ili naznačivanjem standarda u nekom području, bez pojedinačnog označivanja.

Primjer:

4. Особље одговорно за контролу мора да има следеће:

- 1) одговарајуће стручно и професионално образовање,
- 2) адекватно познавање захтева контрола које извршава и искуство у том послу,
- 3) способности потребне за издавање сертификата, записа и извештаја који показују да је контрола спроведена.

5. Непристрасност особља задуженог за контролу мора бити загарантована. Њихова накнада не смеје да зависи од броја обављених контрола, нити од добијених резултата.

* Прилог 3. Директиве 2009/105/ЕЗ Европског парламента и Савета од 16. септембра 2009. године о једноставним посудама под притиском (Annex III Directive 2009/105/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 relating to simple pressure vessels).

248

На основу члана 6. тачка б) Закона о техничким прописима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 98/13) и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", бр. 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12, 121/12, 15/16 и 57/16), министар индустрије, енергетике и рударства д о н о с и

ПРАВИЛНИК О АПАРАТИМА КОЈИ САГОРИЈЕВАЈУ ГАСОВИТА ГОРИВА

Члан 1.

Овим правилником утврђују се захтеви за безбедност, поступци оцењивања усаглашености, услови које су обавезна да испуне тијела за оцењивање усаглашености и поступак њиховог именовања, као и знак и начин означавања усаглашености апарата који сагоријевају гасовита горива.

Члан 2.

(1) Овај правилник примјењује се на:

1) апарате на гасовита горива који су намијењени за кување, гријање, производњу топле воде, хлађење, расвјету или прање и који имају нормалну температуру воде нижу

Апарати и опрема из члана 2. став 1. т. 1) и 2) овог правилника морају бити у складу са одговарајућим битним захтевима прописаним у Прилогу 1. овог правилника, који чини саставни дио овог правилника.

Члан 6.

(1) Не може се забранити, ограничити или спријечити стављање на тржиште и употребу апарата из члана 2. став 1. тачка 1) овог правилника који су у складу са овим правилником и који имају латиничку ознаку "C" прописану чланом 18. ст. 2. и 3. овог правилника.

(2) Не може се забранити, ограничити или спријечити стављање на тржиште опреме из члана 2. став 1. тачка 2) овог правилника којој је приложен сертификат на начин који је у складу са чланом 10. ст. 1, 2. и 3. овог правилника.

Члан 7.

(1) Апарати и опрема задовољавају прописане битне захтеве наведене у Прилогу 1. овог правилника када испуњавају захтеве BAS стандарда, којима су преузети одговарајући хармонизовани стандарди (EN) из области апарата и опреме.

(2) Министарство индустрије, енергетике и рударства (у даљем тексту: Министарство) и Републички завод за стандардизацију и метрологију Републике Српске (у даљем тексту: Завод) на својим интернет страницама објављују листу стандарда из става 1. овог члана.

Члан 8.

(1) Изузетно од члана 6. овог правилника, у случају да надлежни инспекцијски орган утврди да апарати који се правилно користе и имају латиничку ознаку "C" могу угрозити безбедност људи, домаћих животиња или имовине, предузео све одговарајуће мјере за повлачење апарата са тржишта, односно забранити или ограничити њихово стављање на тржиште и о томе мора обавијестити Министарство, наводећи разлоге за предузете мјере, а посебно наводећи следеће разлоге неусаглашености:

1) неиспуњавање битних захтева прописаних у члану 5. овог правилника, ако апарат није у складу са захтевима стандарда из члана 7. став 1. овог правилника,

Konkurentnost bosanskohercegovačkih poduzeća usko je povezana s njihovom sposobnošću da, sukladno zahtjevima odgovarajućih tehničkih propisa i BAS standarda, proizvedu kvalitetne i sigurne proizvode. Preduvjet za takvu proizvodnju je efikasan sustav infrastrukture kvalitete.

U Bosni i Hercegovini je uspostavljena mreža institucija i organizacija u području infrastrukture kvalitete koju čine: Institut za standardizaciju BiH, Institut za mjeriteljstvo BiH, Institut za akreditiranje BiH i Agencija za nadzor nad tržištem BiH. Na taj je način svim poduzećima omogućeno da ispune zahtjeve tržišta u pogledu kvalitete robe koju stavljaju na tržište, lakši i jednostavniji izvoz robe, a potrošačima jamče sigurnost proizvoda koje kupuju.

U narednom će razdoblju Institut za standardizaciju BiH sukcesivno informirati zainteresirane strane o zakonskim i podzakonskim aktima kao i institucijama koje su ih donosile (s državne i entitetske razine), a u kojima se upućivalo na bosanskohercegovačke standarde (BAS).

Naime, pored kompletne liste i tekstova europskih direktiva koje su preuzete u zakonodavstvo BiH i linkova ka BAS standardima na koje se pozivaju, koji su i do sada bili dostupni na mrežnoj stranici ISBIH-a, svim zainteresiranim stranama bit će dostupna i lista s više od 130 zakona i podzakonskih akata koji upućuju na bosanskohercegovačke standarde (BAS).

Primjena Uredbe o medicinskim sredstvima odgođena do svibnja 2021. godine

Medicinska sredstva imaju značajnu ulogu u oblasti zdravstva. Uredba o medicinskim sredstvima (Medical Devices Regulation, 2017/745-MDR) i Uredba o *in vitro* dijagnostičkim medicinskim sredstvima (In Vitro Diagnostic Regulation, 2017/746-IVDR) su stupile na snagu 2017. godine, a tranzicijski period za njihovu primjenu bio je tri godine.

Vijeće i Parlament Europske unije usvojili su 23. travnja Uredbu 2020/561 o izmjeni Uredbe o medicinskim sredstvima (MDR, Uredba (EU) 2017/745-MDR), koja se odnosi na datum primjene nekih odredbi. Ova Uredba stupa na snagu datumom objave u Službenom listu Europske unije i odlaže datum primjene većine odredbi u MDR-u za jednu godinu.

Datum primjene Uredbe o *in vitro* dijagnostičkim medicinskim sredstvima (IVDR, Uredba (EU) 2017/746) ostaje isti (svibanj 2022. godine).

Uspješno održan webinar na temu „Upravljanje kontinuitetom poslovanja prema standardu BAS EN ISO 22301“

U organizaciji Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine u subotu, 9. svibnja, održan je webinar „Upravljanje kontinuitetom poslovanja prema standardu BAS EN ISO 22301”.

Više na: http://www.bas.gov.ba/pages/page_6774.html

ISBIH

Aktivnosti Instituta za standardizaciju BiH u vrijeme pandemije

Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine (ISBIH) nastavlja s radom unatoč stanju pandemije prouzročene koronavirusom (COVID 19). Uspostavljena je i funkcionalna elektronička prodaja standarda. Uz pomoć modernih tehnologija i zalaganja rukovodstva i zaposlenih, Institut putem videokonferencija nastavlja s izvršavanjem postavljenih poslovnih ciljeva, što uključuje redovito održavanje sastanaka, sjednica kolegija, sjednica tehničkih komiteta, aktivnosti na realizaciji projekta „Poboljšanje dostupnosti tehničkih standarda za MSP u BiH”, pokrenutog u suradnji s Agencijom za razvoj poduzeća Eda – Banja Luka kao i svih ostalih aktivnosti.

Članovi tehničkih komiteta za standardizaciju daju iznimno značajan doprinos u ovim okolnostima, i zabilježen je odličan odziv na sjednicama koje se održavaju putem videokonferencija.

Potpora medicinskim sestrama i primaljama na Svjetski dan zdravlja

Medicinske sestre i primalje neumorno rade za dobrobit javnog zdravlja ne samo u doba pandemije već svakodnevno, a omogućiti im da mogu raditi u punom kapacitetu veliki je korak ka univerzalnom zdravstvenom osiguranju. Ovogodišnja tema Svjetskog dana zdravlja je „Potpora medicinskim sestrama i primaljama”, a ISO u svojoj kolekciji već ima međunarodne standarde koji mogu pomoći u ostvarenju tog cilja.

Prema mišljenju Svjetske zdravstvene organizacije (World Health Organization - WHO), edukacija medicinskih sestara i primalja prema međunarodnim standardima ima ekonomskog smisla. Poboljšanje zdravlja, promoviranje rodne ravnopravnosti i potpora financijskoj snazi ekonomije samo su neke od prednosti funkcionalnog zdravstvenog sustava u kojem medicinske sestre i primalje mogu raditi u punom kapacitetu.

Više na: http://www.bas.gov.ba/pages/page_6767.html

Institut za standardizaciju BiH je usvojio sljedeća izvorna standardizacijska dokumenta u periodu od 1.4. 2020. do 30.6.2020.

Putem Tehničkog komiteta [BAS/TC 58](#), *Projektovanje građevinskih konstrukcija – Eurokod EN 1990, eurokodovi 1, 7, 8 i 9, usvojeni su sljedeći izvorni standardizacijski dokumenti:*

[BAS EN 1991-4/NA:2020](#), *Eurokod 1: Dejstva na konstrukcije – Dio 4: Silosi i rezervoari - Nacionalni dodatak,*

[BAS EN 1991-2/NA:2020](#), *Eurokod 1: Dejstva na konstrukcije – Dio 2: Saobraćajna opterećenja mostova - Nacionalni dodatak,*

[BAS EN 1998-4/NA:2020](#), *Eurokod 8 - Projektiranje konstrukcija otpornih na djelovanje potresa - Dio 4: Silosi, spremnici i cjevovodi - Nacionalni dodatak.*

Ovi izvorni bosanskohercegovački standardizacijski dokumenti, prvo izdanje, određuju vrijednosti nacionalnih parametara ili određenih postupaka proračuna koji će se upotrebljavati prilikom proračuna zgrada i inženjerskih građevina koje se grade u Bosni i Hercegovini i omogućuju primjenu standarda:

[BAS EN 1991-4:2016](#), *Eurokod 1: Dejstva na konstrukcije – Dio 4: Silosi i rezervoari,*

[BAS EN 1991-2:2016](#), *Eurokod 1: Dejstva na konstrukcije – Dio 2: Saobraćajna opterećenja mostova,*

[BAS EN 1998-4:2017](#), *Eurokod 8 - Projektiranje konstrukcija otpornih na djelovanje potresa - Dio 4: Silosi, spremnici i cjevovodi.*

Institut za standardizaciju
Bosne i Hercegovine